

La nació de nacions

Vist que el fantasma del nacionalisme, com sol dir-se, recorre Europa, més algunes illes i continents adjacents. Vist també que els suposats cadàvers de la història alcen el cap i deambulen sense permís, i que "los muertos que vos matáis gozan de buena salud". Vista la rabiosa actualitat del tema, fa poques setmanes es van reunir a Montpeller un selecte grapat d'hipotètics especialistes en la qüestió de l'assumpte. "Relevantes personalidades internacionales", doncs, professors, diplomàtics, periodistes, intel·lectuals orgànics, etc., es van ajuntar per discutir aquesta qüestió central: "¿Són perilloses les nacions?". La radical estupidesa de l'enunciat ja dóna una idea del rerefons ideològic dels organitzadors. Però, ai las, no dóna cap idea de la banalitat de les idees exposades en les quatre sessions del col·loqui, ni —salvades breus excepcions— de l'abundor de llocs comuns, *idées reçues* dignes del diccionari de Flaubert, embulls mentals, falsos problemes i més falses solucions, etcètera, que omplen els deu fulls de diari on apareixen sumàriament transcrits les sessions. No vull pensar què seria si la transcripció fóra integral.

D'entrada, preguntar-se així, com a tema central, sí "són perilloses les nacions", és com preguntar-se si és "perillosa" aquesta forma històrica de les societats humanes, progressivament escampada i generalitzada arreu del món, i si ho és més o menys que unes altres formes: ¿són perilloses les tribus, per exemple?, ¿són perilloses les ciutats-estat? I si la pregunta genèrica es concreta, caldria lògicament preguntar-se si són perilloses no les nacions en abstracte, sinó les reals, les societats nacionals, compostes d'individus que les formen i en formen part. O siga: ¿és perillosa Suècia, Dinamarca, Escòcia, Holanda, Itàlia, Eslovènia, Polònia, Lituània, Rússia o Eslovà-

quia? I per tant, ¿són perillosos els suecs, danesos, italians, eslovens, lituans, etc., en conjunt i pel fet de ser suecs, danesos, etc.?

Ni els mateixos participants no es van adonar de com era d'idiota el plantejament central de les seues elucubracions. Òbviament, en unes condicions així, es van fer un embolic monumental entre uns i altres. I llavors vingué la llum, la solució i el remei de tots els mals, presents o previsibles: l'exemple d'Espanya.

Per boca del senyor Manuel Azcárate, antic prohom del PCE si no vaig errat, Espanya es presentà com la fórmula màgica conjuradora del perill de les nacions. ¿De quina manera? Molt simple. Espanya, explica el senyor Azcárate, "es un país incompleto [¿què li falta: Portugal?] o muy complejo, ya que tiene el problema de las naciones que conviven en el Estado". Bé, fins ací, res de nou: d'estats on més bé o més malament "conviven" diverses nacions, n'hi ha per donar i vendre. Però a Espanya, l'arribada de la democràcia plantejà el problema de "cómo estructurar un estado que albergue cómodamente este complejo multinacional". I van trobar la fórmula, sí senyor: la que defineix Espanya com una "nació de nacions". La quadratura del cercle o la pedra filosofal. El mal és aplicar-la, perquè a continuació el mateix senyor explica que, amb aquesta fórmula, no es renuncia a considerar Espanya una nació (Azcárate no esmenta el fet que ni l'URSS, ni Txecoslovàquia ni Iugoslàvia, posem per cas, mai no s'han proposat "no renunciar" a considerar-se una nació), però tampoc no nega als catalans, per exemple, el dret a proclamar la pròpia nacionalitat. Feta la fórmula, feta la trampa: la nació de nacions esde-

vé, immediatament, una nació (Espanya) amb algunes "nacionalistats". Quan no deu ser la mateixa cosa. Perquè si fóra la mateixa cosa, igual de nació seria Catalunya com Espanya: entitats —totalitats— del mateix ordre i categoria. De les quals, per definició, una no pot formar part de l'altra. Ergo, la conclusió s'imposa: la fórmula no té sentit tal com és formulada. Només té sentit si és interpretada —com de fet ho és— com una *nació-total*, major, pròpiament dita i de debò, de *nacions-part*, menors, impròpiament dites, i de mentida. O siga, com una nació de no-nacions. *Quod erat demonstrandum*.

Instal·lat en un desfici de tal categoria, però tan assumit i tan còmode per a la bona marxa de la nació (per cert, ¿era perillosa la nació espanyola?), el senyor Azcárate no té cap problema per buscar les arrels històriques de l'exemplar cas d'Espanya. Espanya, explica als assistents per si no ho sabien, és una nació que no ha estat creada pel Tractat de Versalles (vol dir que és de les bones, autèntiques i antigues). "Existe desde el siglo XIII". No, no han llegit vostès malament: la nació anomenada Espanya existeix des del segle XIII. Quan els portuguesos conquistaven l'Algarve, els castellans Sevilla i els catalans i aragonesos València, Espanya ja era una nació. Les il·lustres personalitats assistents van escoltar això, s'ho van empassar, i com si res. En un col·loqui de gent mínimament experta, una animalada així hauria fet saltar els presents de les cadires. En fi, coses que passen. Ja se sap que José Antonio Primo de Rivera anava encara més lluny, i deia que Espanya "estaba en la mente de Dios desde toda la eternidad". Almenys, però, era coherent i no afirmava que era una "nació de nacions".

Joan F. Mira